

[Undervisningsministeren]

skaffede plads til de to historietimer samt til den udvidelse af idrætten, som finder sted på de lavere klassetrin. Det er der vist næppe nogen grund til at bruge tid på at uddybe her.

Til sidst: mine bemærkninger om latinen hænger sammen med, at jeg – jeg tror, hr. Bertel Haarder nævnede det – som gammel klassisksproglig student holder af sproget. Det er på mange måder et spændende sprog, som jeg synes det kan være godt at have i folkeskolen, men jeg må føje dertil, at der var andre fag, man også gerne kunne have set udvidet.

Jeg havde også gerne set en udvidelse af de kreative, praktiske fag, som jeg tror ville være en gavnlig ting i folkeskolen, men vi står med nogle begrænsninger, som gør, at dette ikke er muligt. Det er begrænset, hvor stor en vifte af fag vi kan have, vi har et begrænset timetal, og derfor må der blive tale om nogle valg, man skal foretage. De er altså foretaget med det forslag, som ligger på bordet nu.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Jeg bliver nødt til lige at tilføje, at forhindringen for, at ministerens prisværdige ønsker kan blive opfyldt, ikke skal findes i venstres folketingsgruppe.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

19) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Om børnehaveklasser, skolepasningsordninger m. v.).

(Lovforslag nr. L 161. Fremsat 2/2 79).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Helle Degn (S):

Om dette lovforslag skal det særlig bemærkes, at det er adskilt fra lovforslag nr. L 159. Spørgsmålet om børnehaveklasser og skolepasningsordninger ligger uden for selve folkeskoleforliget, og derfor er det taget ud til særskilt behandling.

Børn møder i skolen med meget forskelligt ordforråd og erfaringsgrundlag. Ikke alle forældre har muligheden for at give deres børn en rig, varieret og meningsfuld hverdag. Der kan virkelig tales om ulige startbetingelser. Derfor blev forsøgene med børnehaveklasser for mange år siden i Esbjerg kommune også mødt med stor interesse.

I første række kunne man frygte, at børnehaveklasserne kun ville blive besøgt af de velbærgedes børn, men dette holdt ikke stik. Socialforskningsinstituttet har netop kunnet påvise, at hvor en kommune gav tilbuddet om børnehaveklasser, var det alle samfundslag, som modtog dette tilbud. Og efterhånden er det nu 75 pct. af en årgang 1. klassebørn, som har gået i børnehaveklasse.

Det er nu vort ønske at gøre det obligatorisk for alle kommuner at give tilbuddet til børn og forældre. Dette har givet anledning til misforståelser ude omkring på møder. Nogle har den fejlagtige opfattelse, at dette forslag tilsigter en børnehaveklassepligt for barnet.

Spørgsmålet om, hvorvidt kommunerne kan få dispensation fra at give dette tilbud af lokalemæssige eller andre grunde, håber vi vil blive administreret meget strikte, da det ellers efterhånden vil være ganske få børn, der ikke har gået i børnehaveklasse, og som dermed er ringere stillet.

Dette lovforslag åbner også muligheden for, at kommunerne kan etablere skolepasningsordninger, og det er tanken, at undervisningsministeriet vil udsende en vejledning til kommunerne om disse ordningers indretning.

[Helle Døgn]

Det samlede elevantal i børnehaveklasse til og med 3. klasse er i alt på 250.000 elever i disse fire årgange. Til disse elever er der ca. 12.000 fritidshjemspladser. Denne oplysning er hentet fra skolestartudvalgets betænkning, nr. 789.

Af 250.000 børn har således 12.000 mulighed for at udnytte et tilbud fra samfundets side. Disse tal fortæller os – sammenholdt med, at ca. $\frac{1}{3}$ af alle småbørns forældre har udearbejde – at mange børn og forældre daglig står i en yderst vanskelig situation. Disse forældre har ikke muligheden for at skaffe deres børn en rig og meningsfuld daglig tilværelse. Derfor opfatter vi det forslag, der her er fremsat, og som åbner mulighed for skolefritidsordninger, som en af de måske nok største reformer i disse år.

Men for os som socialdemokrater er det vigtigt at understrege, at vi ikke kan medvirke til at lave upædagogiske parkeringsordninger. Vi har den opfattelse, at der må anlægges et helhedssyn på barnets situation, og hermed tænkes der ikke kun på en pasning af barnet. Barnets personlighedsdannelse er et hele, og en mangelfuld eller konfliktbetonet udvikling – som f. eks. kontaktsavn eller en usikker identitetsoplevelse eller oplevelsen af ansvarsforflygtigelse – kan påvirke personlighedsdannelsen og dermed barnets udviklingsproces i en meget uheldig retning.

Hvis vi derfor skal gå ind for disse skolepasningsordninger, tror jeg, at mange forældre vil være enige med os i at stille kravet om, at man ikke med dette forslag fra kommunernes side skal forsøge at lave billige og lette løsninger fremfor at lave en egentlig udbygning på fritidshjemssektoren.

Derfor vil vi som socialdemokrater stille visse betingelser. Jeg skal nævne, at personalets uddannelse og antallet af voksne må stå i et nøje forhold til det antal af børn, som skal tilmeldes ordningen. Antallet af voksne må også stå i et rimeligt forhold til lokalernes kvalitet, dvs. deres overskuelighed og beliggenhed i forhold til f. eks. faglokaler.

Der bør også være mulighed for adgang til en legeplads, idrætsarealer, skolehave el. lign. Hvis der skal integreres børn med handicap, og det skal der, må antallet af medarbejdere også stå i et rimeligt forhold hertil.

Det andet krav, vi må stille, er, at der må være et rimeligt forhold mellem fritidshjemsbetalingsvilkårene og skolefritidsordningerne.

Vi havde derfor gerne set, at begge disse ordninger var gratis. Vi kan affinde os med, at der kræves en ensartet betaling, således at vi undgår en social sortering af børnene og en uretfærdig ulighed, som klart er uacceptabel for os. Det vil være uheldigt, hvis børn fra hjem, hvor en af forældrene har halvdags- eller hjemmearbejde, skulle kunne gå i skolefritidsordninger, som er gratis eller billigere end fritidshjem, og man så skulle lade børn fra hjem med enlige forældre, eller hvor begge har arbejde, gå på fritidshjem, som de tilmed skal betale for. Man bør også være opmærksom på spørgsmålet om åbningstid. Fritidshjemmet er åbent uanset ferier og fridage i skolerne, et vilkår, som også må følge en skolepasningsordning, da der ellers vil være mange børn, der kommer i klemme, fordi deres forældre er knyttet til arbejdsmarkedet og ikke har mulighed for at tilpasse sig ferier af en størrelsesorden som den, der kendes i folkeskolen i dag.

Om de mere langsigtede perspektiver og planlægningen og helhedssynet på barnet skal jeg sige, at børnekommissionen jo er sat til at arbejde med opgaven at samordne de tilbud om børnepasnings- og fritidsaktiviteter, som samfundet skal tilbyde. Barnet skal nemlig ikke sendes rundt i forskellige systemer, fordi vi ikke har fantasi til at nedbryde den kunstige adskillelse af leg, uddannelse og fritid, en opdeling, som er yderst uhensigtsmæssig, og som barnet slet ikke forstår.

Socialdemokratiet vil gerne støtte, at der åbnes mulighed for at etablere disse skolefritidsordninger, men er samtidig lidt afventende, når det gælder de resultater, der kan opnås med hensyn til indholdet af vejledningen. Vi kan fuldt ud støtte det foreliggende forslag om, at befordringsmuligheden fra skole til hjem eller daginstitution også kommer til at omfatte den kommunale dagpleje.

Socialdemokraterne vil således medvirke positivt til udvalgsbehandlingen af dette lovforslag.

Første næstformand (Erlendsson):

Taletiden er fem minutter, skal jeg gøre opmærksom på.

Wissing (FP):

Når man betænker, hvilke kræfter der i dag er toneangivende i hele opdragelses- og

[Wissing]

uddannelsespolitikken, kan et forslag som det her foreliggende om børnehaveklasser og skolepasningsordninger ikke fremkomme som nogen overraskelse.

Forslaget er endnu et skridt på vejen mod, at al opdragelse i en ikke fjern fremtid ønskes foretaget i offentlig regie. Det kan derfor heller ikke undre særlig meget, at der både med hensyn til børnehaveklasser og skolepasningsordninger henvises til de forslag, som det centrale uddannelsesråd har fremsat i redegørelsen U 90. Heri siges det om børnehaveklasser, at der ønskes en ordning, hvor det pålægges kommunerne at tilbyde alle børn gratis børnehaveklasseophold tre timer daglig i det sidste førskoleår.

Om skolepasningsordningerne siges det, at uanset om det skal ske i børnehaver, fritidshjem eller væresteder i tilknytning til skolen, bør der gives alle børn en supplerende pasning og beskæftigelse under pædagogisk og socialt udviklende forhold og med tilsyn med hvert enkelt barns tilstedeværelse.

Når man erindrer de forsikringer, der blev afgivet af den daværende undervisningsminister efter udgivelsen af U 90 om, at dette værk med de skræmmende fremtidsvisioner kun var tænkt som et debatoplæg, må man alligevel undre sig. Og det er vel ikke så mærkeligt, når man nu må konstatere, at U 90 allerede tages til indtægt ved fremsættelse af nye lovforslag.

Da jeg forventer, at folketinget senere vil få lejlighed til en principiel meningsudveksling om de forestående skolepasningsordninger, vil jeg i øvrigt i det følgende nøjes med at kommentere lovforslagets indhold.

Forslaget om kommunernes pligt til at oprette børnehaveklasser må jeg opfatte som et led i en nøje planlagt udvikling: Først laver man en lov om forsøgsordninger. Efter få år afløses denne af almindelig ret til at oprette børnehaveklasser. Nu følger så en lov om kommunernes pligt til oprettelse, og om nogle år kan vi så forvente at blive præsenteret for det sidste forslag i denne serie, nemlig at det skal gøres obligatorisk for alle børn at gå i børnehaveklasse.

Det foreliggende forslag vil uanset dispensationsbestemmelsen, som vi ved kun har en vis levetid, næppe vække begejstring ude i alle kommuner, for der findes stadig væk tyndt befolkede kommuner, hvor obligatoriske børnehaveklasser vil skabe store proble-

mer. Endvidere eksisterer der endnu på papiret et begreb, der kaldes kommunernes selvstyre. Men hvor meget det er værd, når folketinget gang på gang pålægger kommunerne udgifter, der løber op i millioner af kroner, er et spørgsmål.

Ved udvidelsen af befodringsbestemmelsen gælder det samme: det står klart anført, at eventuelle merudgifter til dækning af befodringsordningen påhviler kommunerne.

Vedrørende de økonomiske konsekvenser ved indførelsen af skolepasningsordninger behøver man heller ikke være bange for, at det skal blive billigt. Flere interesseorganisationer er allerede, ivrigt støttet af den politiske venstrefløj, i fuld gang med at kræve ind: lokaler, personaleuddannelse, normeringer, pædagogisk indhold osv., osv. Hvem der faktisk skal betale for kravene ved gennemførelse af denne yderligere socialisering, som forslaget er udtryk for, bekymrer dem som sædvanlig ikke en døjt. Hvis blot de kan fremme deres egne snævre interesser, kan forståelsen for den almindelige borger, der bliver det egentlige offer for krævementaliteten, ligge på et meget lille sted.

Jeg håber, at folketingets partier alvorligt vil overveje dette forslags tåbelighed og konsekvenserne deraf, således at der fra et flertal i tinget vil lyde et nej, der er så tydeligt, at det ikke alene sætter en stopper for dette forslag, men også for de allerede planlagte af lignende karakter.

På fremskridtspartiets vegne kan jeg give tilsagn om, at vi vil medvirke til, at dette forslag vil få den skæbne, det fortjener.

Bertel Haarder (V):

Når man læser U 90, ser man jo for sig denne heldagsskole med kantiner og dagligstuer, hvor der faktisk kun mangler sovesalene, for at børnene aldrig nogen sinde behøver at komme hjem. På foranledning af dette skal jeg oplyse, at det, der her foreslås gennemført, denne pligt for kommunerne til at give et børnehaveklassetilbud, ikke er noget som helst skridt i retning af, at børnehaveklasserne skal blive obligatoriske med tiden, og heller ikke noget som helst skridt i retning af den heldagsskole, der var beskrevet i U 90, hvor man som bekendt vil fastholde alle børnene på frivillig basis i 12 og senere 13 år. Det er ikke det, det drejer sig om her.

[Bertel Haarder]

Her er alene tale om et forbedret tilbud til forældrene og børnene. Venstre vil aldrig i livet gå med til at gøre børnehaveklassen obligatorisk. Man kan diskutere skolestarttidspunktet, men 9 års undervisningspligt er for os mere end nok. Vi foretrækker i virkeligheden at nøjes med 7 år, og det er jo heldigvis også realiteten i den gældende skolepligt, fordi man som bekendt kan gå ud af skolen efter 7. klasse og opfylde undervisningspligten gennem deltagelse i praktisk arbejde.

Vi lægger stor vægt på, at bestemmelsen om børnehaveklasser skal administreres lempeligt, meget lempeligt. Det skal aldrig kunne bruges som argument for at nedlægge en skole, at den har for få børn i børnehaveklassen. Der er jo nemlig det problem, at hvis man ikke har børn i distriktet til at forsyne en skole med årgangsdelte klasser, er der heller ikke børn nok til at gøre en børnehaveklasse økonomisk forsvarlig. Formålet med lovforslagets undtagelsesparagraf er bl. a., at denne regel aldrig nogen sinde må kunne bruges som argument for at nedlægge en skole; de små og mindste skoler kan simpelt hen undtages fra pligten.

Vi lægger vægt på, at der i det hele taget ikke er pligt til at oprette børnehaveklasser på hver enkelt skole, men kun pligt til, at der skal være tilbud; det behøver altså ikke være i det samme skoledistrikt. Ifølge § 1, nr. 3, kan amtsrådet og i København kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde tillade, at der i en skoles børnehaveklasser optages børn fra flere skoledistrikter. Det lægger vi vægt på.

Denne del af loven skal først gælde fra 1980, og ministeren kan indtil 1984 i øvrigt fritage kommunerne for i det hele taget at opfylde denne pligt. Dermed mener vi, at der dels er givet en meget rimelig frist, sådan som vi skylder kommunerne det, dels at der er givet en mulighed for, at denne pligt til at tilbyde børnehaveklasser kan udvikle sig i pagt med, hvad der nu passer med de skoleforhold, man har lokalt.

Jeg skal endvidere på givne foranledning oplyse, at skolepasningsordningerne heller ikke på nogen måde er tænkt som et skridt i retning af heldagsskolen. Der er alene tale om, at noget, som allerede er meget udbredt, nu nævnes i skoleloven, uden at der gives nogen detaljerede pålæg om, hvordan sådanne ordninger skal indrettes.

Venstre vil meget indtrængende opfordre kommunerne til at gå yderst forsigtigt frem og kun oprette ordningerne dér, hvor der er gode begrundelser for det. Det må fremfor alt ikke gå sådan, at skolepasningsordningerne i realiteten medvirker til at få forældrene til at tage sig endnu mindre af deres børn, end de gør i forvejen. Men som sagt, der gives ingen som helst pålæg. Der gives ingen som helst penge. Det nævnes blot, at disse ordninger kan etableres, sådan som de allerede er blevet etableret på utallige skoler til stor glæde for forældrene.

Keld Andersen (KF):

Det er et lovforslag med meget vidtgående perspektiver, vi her har til første behandling. Jeg bemærkede da også, at socialdemokratiets ordfører oven i købet kaldte det for en stor reform. Hvis det vedtages i den form, det er fremsat, vil det få meget omfattende betydning for folkeskolen, som den ser ud i dag, og for de kommuner landet over, som man med dette forslag vil pålægge en række opgaver og nye ting, der griber afgørende ind i kommunernes selvbestemmelsesret. Desuden vil forslaget med sit oplæg til ny forøgelse af de offentlige udgifter betyde en øget byrde for hele det danske samfund på et tidspunkt, hvor næppe mange – i hvert fald ikke mange i det konservative folkeparti – er i tvivl om, at de offentlige udgifter er mere end store nok. Ifølge gældende lov er der frivillighed for kommunerne til at oprette børnehaveklasser, og det synes vi i det konservative folkeparti der fortsat skal være. Denne frivillighed for kommunerne til selv at træffe afgørelser har jeg forstået også partiet venstre hidtil har været enig med os i.

Ca. 75 pct. af de børn, der det efterfølgende år skal gå i 1. klasse, kan komme i børnehaveklasse, og det er måske nok en glimrende ting, men i den hellige enheds navn vil man nu medvirke til ved lov at pålægge samtlige landets kommuner fra 1. august næste år at oprette børnehaveklasser, nøjagtig som det centrale uddannelsesråd giver udtryk for i sin nok så omtalte rapport U 90. Derimod skal det ifølge lovforslaget være frivilligt at oprette de i lovforslaget omtalte skolepasningsordninger. Jeg tør godt her afsige den spådom, at det vil komme til at gå med denne frivillighed nøjagtig som med frivillig-

[Keld Andersen]

heden med hensyn til at oprette børnehaveklaser. Endvidere forudser jeg en fornyet debat mellem Danmarks Lærerforening og børne- og ungdomspædagogerne om, hvem der nu skal have adgang til at undervise eller underholde de børn, som skal ind under denne ordning. Jeg vil imidlertid gerne medgive, at der for så vidt angår skolepasningsordningerne ligger en række gode intentioner til grund for forslaget, men det vil efter min opfattelse blive en meget kostbar affære for kommunerne.

Det tredje punkt i dette lovforslag drejer sig om en udvidelse af befordringsbestemmelserne i henhold til folkeskolelovens § 25; dem ønsker man nu udvidet til også at gælde transport mellem barnets skole og eventuelle børneinstitutioner. Igen vil jeg sige, at der er mange glimrende intentioner bag denne tanke, som vi måske nok kan blive enige om, men hvad er de økonomiske konsekvenser for samfundet?

I bemærkningerne til lovforslaget siger man uden i øvrigt at nævne et eneste tal, at eventuelle merudgifter påhviler kommunerne. Det er naturligvis betryggende, om ikke for andre så dog for dem, som skal tage vare på statens pengekasse. Derfor kan man også så flot tilføje i bemærkningerne:

»De økonomiske konsekvenser af denne del af lovforslaget kan ikke angives«.

Nej, det tror jeg, for de er uoverskuelige.

Min konklusion er derfor, at man ikke umiddelbart skal regne med det konservative folkepartis medvirken til dette lovforslags gennemførelse. Vi vil derimod medvirke til i udvalget, at stille en række spørgsmål, som formentlig kunne afklare nogle af de mange navnlig økonomiske usikkerhedsmomenter i dette måske nok så velmente forslag.

Therkel Christensen (CD):

Også ved behandlingen af dette lovforslag er vor ordfører forhindret i at være til stede, hvorfor jeg skal redegøre for mit partis syn på dette.

Centrum-demokraterne har tidligere tilkendegivet, at vi finder det rimeligt, at alle kommuner skal oprette børnehaveklaser. Vi ser gerne en vis ensartethed i kommunernes folkeskoletilbud, således at børns udviklings- og uddannelsesmuligheder ikke bliver alt for afhængige af, hvor i landet de tilfældigvis

vokser op. Vi har også tidligere sagt, at vi ønsker indholdet i børnehaveklaserne ændret noget, og ser egentlig gerne den undervisningspligtige alder sat ned, således at de nuværende børnehaveklaser bliver 1. klasser, hvorved skoleforløbet afsluttes efter 9. klasse og 10. klasserne afskaffes.

Forslaget om, at kommunerne kan oprette skolepasningsordninger, hænger naturligvis sammen med børnehaveklasseproblemet. En undersøgelse fra socialforskningsinstituttet for et par år siden viste klart, at tilgangen til børnehaveklaserne var meget skævt fordelt socialt set, og det er helt givet, at mange børn forhindres i at deltage i børnehaveklaserne, i og med at skolen kun kan opbevare, om man vil, børnene i ca. 2½ time daglig. Dette kan naturligvis kun få udearbejdende forældre leve med, og derfor er skolepasningsordninger et nødvendigt supplement for de mindre elever. Herudover er en væsentlig begrundelse naturligvis, at børnene slipper for at skulle skifte institution flere gange om dagen. Dette skal være sagt, selv om jeg nok er blevet noget betænkelig efter at have hørt fru Helle Degns indlæg og de visioner, der kom frem heri.

At lovens vedtagelse vil medføre en lang række normeringsmæssige og fagforeningsmæssige problemer, ved vi allerede fra kommunerne. Spørgsmålet om betaling hænger jo sammen med serviceniveau og konkurrence med fritidshjemmene, men dette skal ikke forhindre centrum-demokraterne i at støtte forslaget ved en velvillig behandling i udvalget.

Ebba Strange (SF):

Det var en interessant tale, fru Helle Degn holdt: det, vi stod med her, var en stor reform, det drejede sig om at anlægge et helhedssyn på barnet, og til sidst kom der noget med, at man ikke fra socialdemokratiets side ville acceptere opbevaringsordninger for børn. Jeg havde egentlig meget svært ved at finde ud af, hvordan socialdemokratiet faktisk stiller sig til deres egen ministers forslag, men nu skal jeg fortælle, hvordan SF stiller sig, og så kan det jo være, vi kan fortsætte diskussionen i udvalget.

Efter vores mening er dette forslag præget af megen armodstænkning og lappeløsnings-tænkning. Jeg tror, det er første gang, vi i en

[Ebba Strange]

lov, der indeholder tilbud til børn, bruger ord som »ophold under tilsyn«. Hvor er alle de nysgerrige og lærevillige og aktive unger i 5-8 års alderen, som fru Helle Degn taler om, og som vi kan læse om i skolestartudvalgets betænkning? Hvor er det helhedssyn på barnet, som også skolestartudvalgets betænkning omtaler i de ord? Det her handler – og det står der også i overskriften – om skolepasningsordninger; det er pasning, og det er ophold under tilsyn. Jeg synes, det er rystende. Jeg er ved at komme mig lidt nu, men jeg var meget vred, da jeg læste det første gang.

Den danske tradition for socialpædagogiske daginstitutioner er faktisk enestående i Europa. I alle andre vestlige lande har man et historisk skel mellem de foranstaltninger, der tilbydes børn i skoleregie, og dem, der tilbydes i social regie. I både de engelsktalende og de fransktalende lande har man tidlig skolestart, og man har en lang skoledag for børn allerede fra 4-5 års alderen. I de andre nordiske lande havde vi også i mange år et meget skarpt skel mellem pædagogiske halvdagsinstitutioner og nogle meget mere socialt betonedede daghjem. Det var egentlig først i begyndelsen af 1970'erne eller i slutningen af 1960'erne, at der for alvor kom skred i de andre nordiske landes debat om at give egentlig pædagogisk indhold også til heldagsinstitutioner.

I Danmark har vi haft en anden tradition, dér er det faktisk lykkedes at få heldagsinstitutioner, altså daginstitutioner, fritidshjem og børnehaver, anerkendt som pædagogiske institutioner på et meget tidligere tidspunkt. Det kan have med tilfældige menneskers indsats at gøre, og det har nok meget at gøre med, at Danmark altid i forhold til andre vestlige lande har haft en meget høj kvindelig erhvervsfrekvens; vi har stadig væk Vesteuropas højeste. Fru Helle Degn nævnede selv misforholdet mellem den dækning på 15 pct., der er af fritidshjem, i forhold til den kvindelige erhvervsprocent på 70 for gifte kvinder. Jeg synes, det er helt fantastisk vigtigt, at det, vi bliver ved med at tilbyde børn i Danmark, er pædagogiske udviklingssteder, uanset om børnene skal gå i skole, i børnehave eller på fritidshjem.

Vi har i socialistisk folkeparti altid syntes, det ville være en god idé at slå daginstitutioner og skoler sammen i ét ministerium for virkelig at få anlagt det helhedssyn på bar-

net, som ville gavne børnene bedst. Vi har også altid syntes, det var en god idé at placere daginstitutioner i tilknytning til og i nærheden af skolerne for at etablere et godt og frugtbart samarbejde, men vi synes altså, at det, vi her bliver præsenteret for, mest af alt smager af en lappeløsning ud fra det synspunkt, at man nu hellere må lovliggøre det, som kommunerne alligevel går og gør, det, som kommunerne altså er blevet nødt til at gøre, fordi børnehaveklasserne kom sådan lidt hovedkulds og fritidshjemmene ikke kunne følge med – kommunerne kunne i hvert fald ikke følge med fritidshjemsbyggeriet.

Forslaget har altså efter vores mening ikke ret meget med reform at gøre. Det havde haft noget med reform at gøre, hvis man virkelig havde taget denne aldersgruppes behov op til vurdering og spurgt: hvordan tilbyder vi dem den bedste, den mest udviklende dag?, for vi ved jo alle sammen, at der ikke er ret mange hjem, der kan klare sig med de 2½ time i børnehaveklassen, og vi ved også, at børn i 5-6 års alderen sagtens kan være aktive, nysgerrige, levende og indlærende i både 5 og 6 timer hver dag, og at de har brug for steder, hvor de kan være det.

Det her smager af, at man giver børnene det pædagogiske tilbud i 2½ time, hvor man kører noget effektiv pædagogik, hvorefter man må se at få dem passet og set efter resten af tiden.

Vi har selvfølgelig ikke noget imod, at børnehaveklasser, nu da de er blevet så udbredte, som de er, bliver et tilbud over hele landet. Der er en urimelig geografisk skævhed i de tilbud, der er i dag, men de burde kombineres med nogle ordentlige daginstitutionsforanstaltninger, for vores skyld gerne på skolerne, men ikke med det lapperi, vi her præsenteres for.

Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

Så længe det er frivilligt for forældrene at sende deres børn i børnehaveklasse, er det kommunisternes opfattelse, at kommunerne bør sørge for, at i hvert fald hjemklasseprincippet er gennemført for skolens øvrige klasser, før man opretter børnehaveklasser – og så ikke mere om det.

Om venstres ordfører har jeg lyst til at sige, at han er nu ganske nuttet, når han i sin befi ppelse over, hvad han er gået med til,

[Gertrud Stjernholm Nielsen]

prøver at føre os tilbage omtrent til den 2-klassede stråttækte.

Det var de eksisterende skolepaningsordningers utilstrækkelighed, uensartede og undertiden direkte underlødige karakter, der gav anledning til, at ministeren sidste forår tog initiativ til forberedelse af et betryggende lovgrundlag for pasningsordninger i folkeskoleregie, men det foreliggende lovforslag løser ikke de presserende problemer. Det vil tværtimod give folketingets velsignelse til en fortsættelse af det herskende anarki på området.

Det har ellers ikke skortet på advarsler og protester mod den kurs, som den ministerielt udpegede arbejdsgruppes flertal har fulgt i det forberedende arbejde. I det godt halve år, den har siddet, har repræsentanter for socialstyrelsen, Danmarks Lærerforening, BUPL og børnekommissionen rejst indvendinger på væsentlige punkter såvel inden for som uden for arbejdsgruppen, men for døve øren.

En vigtig forudsætning for at overvinde de herskende misforhold for skolepasningsområdet må være, at der formuleres bindende retningslinier i forbindelse med lovforslaget, og at det fornødne økonomiske grundlag for kommunernes dispositioner tilvejebringes. Hvad det sidste angår, har selv arbejdsgruppens flertal følt sig foranlediget til at fremsætte et spagt ønske om statsstilskud til skolepasningsordninger på samme måde som til daginstitutioner. Uden disse forudsætninger må man, som Danmarks Lærerforening udtrykker det, være betænkelig ved, at der i skoleregie skulle blive mulighed for at oprette mindre forsvarlige ordninger end i social regie.

Ingen af disse forudsætninger er tilgodeset i ministerens forslag. I stedet for bindende retningslinier har forslaget en uforpligtende vejledning, og i stedet for statsrefusion foreslås forældrebetaling og i øvrigt indordning under bloktilskudsordningen. Der er derfor al mulig grund til at frygte en videreførelse af den hidtidige kommunale politik på området.

På grundlag af en række mindre undersøgelser har BUPL karakteriseret de eksisterende skolepasningsordninger som følger:

De er stort set pålagt de samme opgaver, som udføres på et fritidshjem, men man har kun tildelt halvt så meget personale som et fritidshjem med tilsvarende børnetal og åb-

ningstid. Børnenes udnyttelse og skolefritidsordningen er større end den tilsvarende for fritidshjem. Der er ikke selvstændigt budget for skolepasningsordningen. Åbningstiden er normalt kortere end i fritidshjem. Der er lukket i ferier og på skolefridage. Skolepasningsordninger er normalt indrettet i dårlige lokaler, der er kasseret til undervisningsbrug, og der er problemer med at benytte skolens lokaler.

De nuværende ordninger fungerer kort sagt som spareforanstaltninger, hvor personalet er pålagt nogle arbejdsopgaver, der ikke kan løses med de bevilgede ressourcer. Resultatet er ordninger, der virker socialt forvridende, og børnekommissionen erklærer sig enig med BUPL heri.

Ikke desto mindre kan vi forvente disse tilstande videreført med en lovgivning i ryggen, for ingen mors sjæl kan tvinge kommunerne, som i forvejen føler sig hårdt belastet af de øgede byrder, staten pålægger dem, til at betjene sig af vejledningen.

Kommunisterne er af den opfattelse, at disse tilstande er uholdbare, og at de hurtigst muligt må bringes til ophør. På længere sigt må der, som børnekommissionen fremhæver, foretages en samlet vurdering af, hvorvidt de forskellige foranstaltninger, som samfundet stiller til rådighed for børn, på rimelig måde bidrager til at fremme en sund og tryk opvækst.

Skolestartudvalget har i sin første delbetænkning peget på de muligheder, der ligger i en udvidelse af de socialpædagogiske pasningsordninger under bistanndsloven, og BUPL har i arbejdsgruppen gjort de samme synspunkter gældende.

Som BUPL og børnekommissionen har påpeget, er der grund til at frygte en deling af børnene i to grupper: de normale, som følger skolepasningsordningen, og de vanskelige, som overlades til daginstitutionerne. De besparelser, som kan tænkes indvundet ved en sådan rationalisering, betragter vi som et tilbageskridt, som vi vil bekæmpe med næb og kløer.

Kommunisterne har med tilfredshed bemærket, at formanden for folketingets socialudvalg, hr. Tastesen, bl. a. i efteråret har udtalt, at både personalenormering og pædagogisk indhold skal svare til, hvad der er tilfældet i et fritidshjem. Heri er Socialdemokratiske Pædagoger enige med ham; det har de

[Gertrud Stjernholm Nielsen]

vedtaget på en generalforsamling den 26. august sidste år. Vi håber, at det også er indstillingen hos et flertal af dette tings medlemmer. Det ville i hvert fald være en god holdning at have; den passede godt til børneåret.

Ole Vig Jensen (RV):

Det foreliggende lovforslag ligger jo uden for, hvad der er aftalt mellem skoleforligspartierne, men jeg går ud fra, at i hvert fald to af dem, nemlig regeringspartierne, har drøftet, om ikke målet for disse ordninger – for det forekom mig, når man hørte de to partiers ordførere, at de næppe var enige om målet – så i hvert fald hvordan man praktisk kunne starte disse ting.

Fra radikal side er vi indstillet på, at tiden er inde til at gøre børnehaveklasserne obligatoriske for kommunerne, altså at der bliver en pligt til at give et børnehaveklassetilbud. Alene det, at det i dag er 75 pct. af alle børn, som deltager i børnehaveklassen, og at man har erfaring for, at der i hvert fald er over 90 pct., der tager imod tilbuddet de steder, hvor man har børnehaveklasserne, synes jeg bekræfter det rigtige i nu at få gjort denne ordning obligatorisk, så den bliver et reelt tilbud for alle børn i den aldersklasse.

Men jeg synes også, det er rigtigt, at der er indføjet en dispensationsmulighed i hvert fald i nogle år, for det kan være en vanskelig sag for kommunerne at leve op til sådanne forpligtelser med kort varsel, og i hvert fald må man sige, at vi ikke kan være interesseret i at starte børnehaveklasseordninger på steder, hvor det kun med vanskelighed kan lade sig gøre at indrette dem, så derfor synes jeg, dispensationsmuligheden er udmærket at have med, men naturligvis må man have et mål for, hvornår – det har man vistnok også, 5 år – det skal være helt og fuldt gennemført, så det er et reelt tilbud til alle.

Den anden af bestemmelserne i lovforslaget går på en udvidelse af befordringsmulighederne, altså igen en pligt for kommunerne til at udvide befordringen, sådan at den nu ikke blot skal gå fra hjem til skole og omvendt, men at vi nu også kan inddrage institutionerne og den formidlede dagpleje, sådan at børnene også kan transporteres fra skolen og til institutionerne eller til den formidlede dagpleje. Også det kan vi fra radikal side støtte.

Når vi så kommer til forslaget om skolepasningsordninger, så bliver vi mere forbeholdne, selv om jeg på et tidspunkt her fra talerstolen har efterlyst, hvilke overvejelser den tidligere minister har haft omkring etablering af skolepasningsordninger i kommunerne. Det kunne måske godt udlægges, som om vi nu helt og fuldt ville give tilslutning til det foreliggende lovforslag, men jeg må sige, at det er vi ikke umiddelbart indstillet på, fordi det, der åbnes op for, dels er en nødvendig lovændring og dels en mulighed for, at vi nu kan være på vej til at institutionalisere børnenes dag fra næsten den tidlige morgen og til henimod aften. Det er en udvikling, som vi i hvert fald ikke blot er betænkelige ved, men også er modstandere af. Vi lægger ikke skjul på, at der er behov for i denne sammenhæng at få mere ordnede forhold på de forskellige ordninger, der er etableret i en række kommuner. Men jeg mener ikke, tiden er inde til at gå så langt, som man har foreslået her, selv om det er uvist i øjeblikket, hvor kontant forslaget skal forstås, om det går i den retning, som fru Helle Degn har nævnt, eller i den retning, som hr. Bertel Haarder har nævnt, for nu at tage de to, der umiddelbart har mest ansvar for det foreliggende lovforslag.

Det, jeg på mit partis vegne bliver betænkelig ved, er, at der ikke er skitseret nogen samordning mellem de tilbud, der i dag gives af den sociale sektor, altså i kraft af bistandslovens bestemmelser, og de tilbud, der allerede i dag kan gives gennem folkeskoleloven og gennem fritidslovgivningen. Jeg vil i virkeligheden hævde, at vi har uudnyttede muligheder i alle tre lovgivninger for at leve op til de forpligtelser, som vi synes det er væsentligt, at samfundet også tager på sig, når det gælder om at sikre en god opvækst for vore børn, altså også gode pasningsmuligheder.

Jeg mener, at det er nødvendigt under udvalgsarbejdet at se nærmere på, om det er rigtigt, at de allerede eksisterende muligheder ikke er udtømte. Jeg vil gerne pege på, at der i hvert fald er gode muligheder for at sikre en bedre samordning mellem det sociale udvalg og skole- og kulturudvalgenes indsats i de enkelte kommuner allerede under eksisterende lovgivning. Derfor kan det godt være, at vi skal udforme nærmere bestemmelser om, hvordan det skulle foregå på skolerne.

[Ole Vig Jensen]

Jeg mangler endvidere helt klart en udtalelse om, hvordan vi sikrer os, at børn, der skal følge sådanne ordninger, og børn, der allerede i dag opholder sig i fritidshjemmene, når de er uden for skolen, får lejlighed til at deltage i de mange tilbud, der i øvrigt gives fra foreningslivets side. Jeg ved, at ministeren har en god baggrund bl. a. i Dansk Ungdoms Fællesråd. Jeg synes, det er rigtigt, som det er påpeget af mange af disse ungdomsorganisationer, at de meget nemt kan komme i klemme, hvis vi også institutionaliserer pasningsordningerne på skolen. Erfaringerne viser i hvert fald, at der bliver ringere muligheder og ringere forståelse for, at børn skal deltage i det ret betydningsfulde virke, det kan være at deltage i et foreningsliv næsten på alle felter. Det synes jeg at der er grund til at se nærmere på. Men vi anbefaler naturligvis forslaget til at gå i udvalg, hvor man kan se på disse ting.

Chr. Christensen (KrF):

I undervisningsministerens skriftlige fremsættelsestale hedder det, at forslaget søger folkeskoleloven ændret på en række punkter, som fortrinsvis er af betydning for de mindre børn.

Kristeligt folkeparti vil gerne medvirke til foranstaltninger, der kan være af betydning for de mindre børn, men meget tyder på, at den værdimåler for, hvad der er af virkelig betydning for de mindre børn, som undervisningsministeren har anlagt, er forskellig fra den, kristeligt folkeparti anvender. For klarheds skyld skal jeg sige, at der for dette lovforslags vedkommende i modsætning til de to foregående ikke ligger nogen aftale skolelovsparterier imellem. Den nuværende børnehaveklasseordning var jo med i forliget i 1975. Derimod var ordningen om skolepasningen ikke med.

Men det forhindrer os ikke i også at se det positive, der ligger i dette forslag. Kristeligt folkeparti er f. eks. positivt indstillet over for oprettelse af børnehaveklasser, men det er for os væsentligt, at oprettelsen af børnehaveklasser sker efter ønske fra forældrene. Dette mener vi sikres bedst ved, at afgørelsen ligger hos de lokale myndigheder. At ca. 75 pct. af de børn, der i det kommende år skal gå i 1. klasse, har gået i børnehaveklasse, tyder på, at de lokale myndigheder indtil nu

har levet op til det ansvar, den afgørende beslutning om oprettelse af børnehaveklasser pålægger dem. Vi kan ikke medvirke til at fratage kommunerne denne bemyndigelse.

Forslaget om at tvinge kommunerne til at oprette børnehaveklasser pr. 1. august 1980 er jo i virkeligheden hentet fra U 90. Nu behøver alt i U 90 jo ikke at være negativt. Men den tendens til statsdirigering af undervisningssektoren på forældrenes bekostning, der ligger i dette digre værk, gør os særdeles skeptiske over for de forslag, der kan spores tilbage til U 90. Og det gælder ikke mindst bestemmelserne om skolepasningsordninger m. v., der jo også findes i det forelagte lovforslag.

Fru Helle Degns indlæg her om, at det er en af de største reformer, cementerer jo totalt vores bekymring og vores uro. Vi betragter børnene som en gave til forældrene. Forældrene har derfor ikke bare ret, men de har også pligt til at drage omsorg for deres børn, det gælder også med hensyn til opdragelse og undervisning. Skolen er forældrenes medhjælper i opdragelsen og undervisningen af børnene.

Men dér hvor forældrene af forskellige årsager ikke magter den omsorgsmæssige opgave, må andre, eventuelt det offentlige, træde til og hjælpe, men det må så være i samarbejde med forældrene og ikke imod dem. Når man tænker på vores berettigede glæde over, at det lykkedes at få draget forældrene så positivt med ind i skolens arbejde, som tilfældet var med den nye skolelov, så må vi nok spørge, hvad er så egentlig meningen, når vi i U 90 kan læse følgende:

»Vi mener, at uddannelse må bygge på den erkendelse, at der sker en udvikling, som nødvendiggør, at børn og unge frigøres fra en række traditionelle forestillinger, som bl.a. findes hos forældrene.«

Hvad er dette for traditionelle forestillinger, som vores børn skal befries for? Usikkerheden om forældrenes rolle bliver ikke mindre, når man aktuelt i forbindelse med det foreliggende lovforslag i U 90 kan læse videre sådan:

»Hertil følger vi forslag om en udbygning af tilbud om fritidsordninger for 6-9-årige børn. Fritidsordninger, der i vidt omfang kan placeres i tilslutning til skolen, skal ikke blot

[Chr. Christensen]

være opbevaringsordninger, men skal have et udviklende og stimulerende indhold.«

Hvem skal bestemme, hvad der er udviklende og stimulerende for vore børn efter skoletid? Er det også her traditionelle forestillinger, som vore børn på dette tidspunkt skal frigøres for?

Vi vil gerne have disse skolepasningsordninger grundigt drøftet i udvalget, for børn, der trænger til hjælp, skal hjælpes, og skolestuen kan være et egnet lokale. Men jeg føler det, som om man her vil vælte en social opgave over på en betrængt pædagogisk anstalt uden at give denne pædagogiske anstalt de nødvendige midler, så den kan løse opgaverne; det har vi prøvet tidligere, det skal vi ikke gøre en gang til. Der er så mange uafklarede spørgsmål med hensyn til disse skolepasningsordninger, som, hvis de gennemføres i dag, vil skabe vild forvirring både i kompetenceforhold, ansættelsesforhold, det indholdsmæssige og meget, meget andet.

Derfor må vi med den største skepsis se på dette lovforslag, hvorimod vi med glæde kan tiltræde kørselsordningen.

Alfred Hansen (DR):

Retsforbundet har i sit arbejdsprogram og ved forskellige lejligheder slået til lyd for en udvidelse af børnehaveklassernes antal ved at pålægge kommunerne at oprette børnehaveklasser, så derfor kan vi støtte den del af forslaget fuldt ud. Det er ud fra et grundsynspunkt om, at uanset hvor man er placeret geografisk, må man have lige så gode uddannelsesmuligheder som folk, der eventuelt er mere centralt placeret. Så ud fra et ligestillingsprincip vil vi gerne have, at kommunerne får pligt til at oprette børnehaveklasser, men lige så meget vægt lægger vi på, at forældrene selv kan bestemme, om de ønsker, at deres børn skal frekventere børnehaveklasserne, eller de ikke skal.

Den anden del af forslaget gør os nok en lille smule mere betænkelige, ikke fordi vi er skeptiske over for selve skolepasningsordningen, men fordi det i forslaget ikke er klart defineret, hvad denne pasning går ud på. Der er altså forskellige problemer af praktisk art forbundet med en sådan reform, som der er tale om, og jeg vil gå ud fra, at når vi skal have forespørgselsdebat om 14 dage, at vi så

måske får en mere grundig debat om disse ting.

Hvem skal f.eks. passe børn? Der står lidt om, hvilken uddannelse der kræves af lederen, men hvad skal børnene lære, hvad skal de underholdes med? Skal det være en varmetue for dem, skal de beskæftiges pædagogisk eller med leg? Alle disse ting er ikke klart defineret, og det er for retsforbundet ikke ligegyldigt, hvem der passer på disse børn, og hvad børnene skal beskæftiges med. Har ministeren tænkt sig, at børnene eventuelt skal kunne forberede lektier til næste dag, hvis de fortsat har lektier også på 1., 2. og 3. klassetrin? Hvis det er tilfældet, vil man så kunne acceptere, at det ikke er læreruddannede, som foretager denne forberedelse? Også disse problemer må vi have afklaret i udvalget.

Det tyder stort set på, at den del af forslaget er kommet til verden på den måde, at socialdemokratiet har afstukket retningslinjerne for, hvad der var ønskværdigt for en skolepasningsordning, hvorefter venstre er kommet med sit bidrag, som er gået ud på, at venstre har afstukket de økonomiske rammer, inden for hvilke ordningen skal fungere. Så er der kommet sådan en slags misk-mask ud af det uden en klar definition af, hvad der skal ske ved denne pasningsordning, og heller ikke, hvem der skal betale det, og hvor meget det eventuelt vil koste.

Jeg kan under formål og funktioner i bilag 1 til bemærkningerne læse:

»Pasningsordningen tjener som opholdssted for skolens børn i tilknytning til skoletiden i selve skolebygningen eller i lokaler i nær tilknytning til denne.«

Der kommer man som lærer til at tænke på, hvilken forstyrrelse det eventuelt ville kunne forårsage for de elever, som fortsat skal undervises. Vi ved af bitter erfaring, at mange skoler har meget beskeden plads til rådighed i forhold til de mange børn, der skal undervises på skolen. Enhver vil vide, at hvis de børn, som nu skal ind under denne pasningsordning, skal bevæge sig uden for klasselokalet, og det går jeg da ud fra vil kunne finde sted, hvordan vil deres adfærd og det, de skal foretage sig, smitte af med hensyn til forstyrrelse på den øvrige undervisning på skolen?

Der er også problemer med at få registret, hvornår børnene skal forlade denne pas-

[Alfred Hansen]

ningsordning. Man kunne da godt forestille sig, at en elev skal gå kl. 14 om mandagen og kl. 15 om tirsdagen og kl. 15.30 om onsdagen. Dertil kommer kontrolforanstaltninger af, hvornår børnene forlader skolen, og om forældrene er klare over, hvornår de kan vente deres børn hjem. Alle disse praktiske ting må vi have drøftet i udvalget, men selve sigtet med, at vi kan bruge de ressourcer, vi har på skolen, synes vi i og for sig i retsforbundet lyder meget tiltalende.

Der vil nok i den kommende tid blive talt og skrevet meget om denne skolepasningsordning, så jeg vil ikke på retsforbundets vegne lægge mig alt for fast på, om vi kan støtte forslaget som helhed, men vi siger ubetinget ja til udvidelse af børnehaveklasserne, sådan at kommunerne får pligt til at oprette dem. Derfor kunne jeg have ønsket, at forslaget var delt op i to forslag, men udvalgsarbejdet vil altså afgøre, om vi kan stemme for det samlede forslag ved sidste behandling.

Steen Folke (VS):

VS' holdning til børnehaveklasserne er afhængig af deres nærmere udformning. Der må ikke foregå en egentlig indlæring. De skal ledes af børnepædagoger, ikke af lærere. Pasningsproblemerne i forbindelse med den del af dagen, der ligger ud over de 3 timer i børnehaveklasse, skal løses forsvarligt. Under disse forudsætninger ser VS positivt på børnehaveklasserne og kan for så vidt støtte kravet om, at det gøres obligatorisk for kommunerne at oprette dem. Men dette lovforslag lægger unægtelig ikke op til at løse pasningsproblemerne på en forsvarlig måde.

Jeg mener, at det er et rigtig elendigt lovforslag, ministeren har fremsat. Hvis det bliver vedtaget i den foreslåede form og med det tilhørende udkast til vejledning om skolepasningsordninger, vil det i virkeligheden legalisere de nuværende interimistiske og vidt forskellige nødordninger, som en række kommuner har iværksat. I loven og den tilhørende vejledning stilles der i det store og hele ingen krav til skolepasningsordningernes standard. I udkastet til vejledning er nøgleordet »bør«: skolepasningsordningerne bør indrettes sådan og sådan ... Men hvis kommunerne hellere vil spare nogle penge ved at fortsætte de nuværende nødordninger med ukvalificeret personale, frivillig forældre-

hjælp m. v., kan det stort set også lade sig gøre. Såvel børnekommissionen og skolestartudvalget som BUPL og Danmarks Lærerforening har peget på nødvendigheden af at sikre en forsvarlig standard for skolepasningsordningerne. Men for regeringen har spærehensyn øjensynlig vejet tungere. I bladet Kommunen for den 28. september 1978 skrev finansminister Heinesen en lille artikel under overskriften »Der spares penge ved at udskyde obligatoriske regler for skolepasningsordningerne.« På den baggrund var det helt betagende at høre fru Helle Degns tale i dag. Jeg ved ikke, om det var lovforslag nr. L 161, som fru Helle Degn talte om. Måske har trykkeriet været så barmhjertigt at trykke en særlig korrigeret udgave af lovforslaget til socialdemokratiets ordfører, sådan at hun kan bevare sine illusioner om socialdemokratiets politik. Jeg forstod i hvert fald, at socialdemokratiet stillede visse krav, som det blev sagt, til ordningerne med hensyn til uddannelse, med hensyn til normeringer, med hensyn til lokalernes kvalitet og en række andre ting. Men måske var det i virkeligheden fru Helle Degns måde at varsle på, at man vil stille en række ændringsforslag, som rent faktisk vil imødekomme disse krav.

I bemærkningerne til lovforslaget står der bl. a., at undervisningsministeren ikke kan tilslutte sig arbejdsgruppens forslag om stats-tilskud til ordningerne, idet det »vil indebære et brud med principperne for folkeskolens finansiering«. Hele dette område er noget nyt i folkeskoleregiet og må derfor også kræve ændrede principper for, hvad folkeskolens funktion er. Jeg vil egentlig gerne spørge ministeren: er det ikke også et brud med folkeskolens principper, at man skal til at betale for noget, der foregår i folkeskolens regie? Hvad med bruddet på de principper?

Jeg mener, noget af det alvorligste ved dette forslag er, at der ikke er noget pædagogisk sigte med ordningen. Der er helt klart tale om ren opbevaring. Jeg henviser specielt til § 3, stk. 4. Hvis ikke arbejdet i skolepasningsordningen gøres til en pædagogisk opgave, som tilstræber at give børnene erfaringer også med forhold uden for skolens rammer, vil det betyde, at en stor gruppe børns erfaringsverden bliver stærkt begrænset. Hvis skolepasningsordningen ikke skal blive til en ringere løsning end fritidshjemmene, så skal i hvert fald følgende betingelser være opfyldt:

[Steen Folke]

For det første skal der være statsrefusion svarende til daginstitutionerne.

For det andet personalenormeringer og kvalifikationer, der svarer til daginstitutionernes. Som forslaget lyder nu, kunne det tolkes sådan, at der kun behøver at være én uddannet medarbejder på skolens pasningsordning. Der må sikres medarbejderne ved skolepasningsordningen arbejdstid til samarbejde med forældre, lærere og eventuelt socialforvaltningen.

For det tredje bør lokalekravene ligeledes svare til daginstitutionernes.

For det fjerde må de pædagogiske mål med ordningen defineres. Opbevaring under tilsyn er noget nær det mest meningsløse og passiverende, man kan gøre ved børn.

For det femte er det for at sikre pasningsordningernes kvalitet ikke tilstrækkeligt at opstille vejledende retningslinjer. Der skal formuleres bindende krav, ellers bliver det op til kommunerne at afgøre, hvad de kunne tænke sig ud fra bl. a. sparehensyn.

VS vil med piber og trommer gå imod forslaget i den nuværende udformning. Jeg synes, hr. Bertel Haarder i slutningen af sit indlæg kom til at formulere sig på en afslørende måde. Hr. Bertel Haarder gjorde opmærksom på, at de ordninger, der allerede var etableret, var til stor glæde for forældrene. Det er jeg for så vidt ikke i tvivl om. I hvert fald løser de en række praktiske problemer for en række forældre. Men hvad med børnene?

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Jeg skal takke ordførerne. Jeg har jo ikke mulighed for i samme grad at takke lige så mange ordførere, som jeg havde ved det forrige forslag, men der var dog en række positive ordførere imellem. Nogle var positive over for dele af forslaget og mere skeptiske over for andre.

Jeg skal til fremskridtspartiets ordførers bemærkninger blot sige, at det jo ikke er første gang, vi hørte bemærkninger om al opdragelse i offentlig regie. Jeg mener ikke, det er værd på denne tid af aftenen at bruge nogen yderligere tid herpå. Jeg skal blot nævne den omstændighed, at når i dag 75 pct. af børnene frekventerer børnehaveklasser, så betyder det, at procenten i en række kommuner ligger højere, idet vi har en række kom-

muner, som ikke har børnehaveklasser. Vi har i dag børnehaveklasser i 229 kommuner, dvs. at resten ikke har børnehaveklasser, og dér har børnene ikke dette tilbud. Det gør med et så stort antal kommuner skævheden endnu større over for de børn, som ikke har muligheden for at få dette år i en børnehaveklasse.

Hr. Bertel Haarder sagde om børnehaveklasserne, at den dispensationsmulighed, der er beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget, efter hans vurdering skulle administreres lempeligt. Jeg vil gerne i den forbindelse gøre opmærksom på, hvad der står i bemærkningerne til lovforslaget om, at dispensationen som regel vil være tidsbegrænset, netop fordi grundene til dispensation i mange tilfælde vil kunne afhjælpes over en periode.

Hr. Keld Andersen var inde på, at vi med lovforslaget pålægger kommunerne en række opgaver. Jeg vil da godt igen nævne, at det dog faktisk er et meget stort flertal af kommunerne, der allerede har børnehaveklasser, og jeg vil endvidere godt henlede opmærksomheden på, at Kommunernes Landsforening har været positiv både over for forslaget om børnehaveklasser og over for forslaget om skolefritidsordninger.

Hr. Keld Andersen var også inde på spørgsmålet om befordringsforpligtelsens udvidelse og indrømmede dog, at der lå gode intentioner bag dette forslag, men frygtede, at det blev meget dyrt for kommunerne. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at dette forslag jo er i tråd bl. a. med de senere års initiativer for at sikre børns skolevej, og det er jo initiativer, som vi netop nu kan se resultatet af i form af færre ulykker og færre dødsfald på skolevejen, så jeg synes nok, at det er et af de punkter, hvor det er værd, selv om det måtte koste ekstra udgifter, at sætte ind for at sikre, at børnene får en forsvarlig transport til og fra skolen.

Hr. Ole Vig Jensen støttede forslaget om børnehaveklasserne som obligatorisk for kommunerne og som tilbud til børnene, og han nævnede, at det var godt med en tidsbegrænset dispensation, fordi visse kommuner ville have svært ved med øjeblikkeligt varsel at gennemføre disse ordninger. Jeg skal da også i den forbindelse gøre opmærksom på, at det var jo netop en af grundene til, at vi, inden vi lagde forslaget frem på folketingets bord, besluttede, at lovforslaget, for så vidt

[Undervisningsministeren]

angår de obligatoriske børnehaveklasser, først skal træde i kraft 1. august 1980. Kommunerne havde tilrettelagt deres budgetter for indeværende år, så der var altså også problemet med overhovedet at komme i gang med det forholdsvis korte varsel.

Hr. Ole Vig Jensen havde også nogle betragtninger om skolefritidsordningernes forhold til det frivillige ungdomsarbejde. Jeg behøver næppe fra denne talerstol at udtrykke min positivitet over for det frivillige ungdomsarbejde, som jeg synes skal have gode vilkår, men jeg er dog lidt tvivlende over for, om det frivillige forenings- og ungdomsarbejde er i stand til virkelig kontinuerligt at udfylde det behov, der ligger for børnene i børnehaveklasser og de første skoleår. Jeg tror, det er nødvendigt, at det offentlige stiller nogle tilbud til rådighed. Men deri ligger ikke, at børnene ikke skal have mulighed for at udnytte det frivillige foreningsliv, som det udfolder sig rundt om i kommunerne.

Hr. Chr. Christensen talte om, at han ikke kunne støtte børnehaveklasserne, det var statsdirigering. Han sagde om børnehaveklasser og skolepasningsordninger, at disse ønsker skal komme fra forældrene, og jeg tror, jeg citerer nogenlunde ordret, når jeg siger: »Hvor forældrene af forskellige årsager ikke magter den omsorgsmæssige opgave, må andre og eventuelt det offentlige træde til, men det må så være i samarbejde med forældrene og ikke imod dem«.

Jeg synes, at vi må være glade for, at vi har siddet her i salen hele tiden, fordi hvis vi var trådt ind og havde hørt den bemærkning her, så ville man nok være noget tøvende og tvivlende over for, hvad søren det egentlig var, der her blev talt om. Det, der er tale om, er nogle tilbud til forældrene, det er tilbud om børnehaveklasser, det er tilbud om nogle skolefritidsordninger. Der er jo ikke tale om nogen form for pligt eller tvang til at bruge dem, det er tilbud til børn og til forældre, som ikke kan tage imod børnehaveklasserne, hvis de ikke har skolefritidsordningerne i meget vidt omfang, simpelt hen fordi i familier, hvor begge er udearbejdende, bliver det illusorisk, så jeg var lidt forundret over de meget stærke ord om med eller imod forældrene.

Så vil jeg godt til sidst samlet sige noget om skolepasningsordningerne og skolefritidsordningerne. Det, der er tale om i forbindel-

se med dette lovforslag, er, at vi her giver en hjemmel til at lave disse ordninger i folkeskolens regie. Der ligger ikke noget pålæg i dette forslag, men netop en hjemmel. Og denne hjemmel har sin baggrund i, at vi ønsker at gøre tilbuddet om børnehaveklasser til et reelt tilbud. Det kan kun blive et reelt tilbud, hvis vi fra det offentliges side kan give disse børn, der skal frekventere børnehaveklasserne, nogle muligheder også ud over de 2½-3 timer, de skal opholde sig i børnehaveklasserne. Det er naturligvis tanken, at disse ordninger skal udformes på rimelig og forsvarlig vis. Der er ikke, som det her har været nævnt fra et par sider, tale om at lave nogle billige, skræbete opbevaringsordninger. Men jeg tager næppe særlig meget fejl, når jeg siger, at der formentlig bliver rig lejlighed til at drøfte disse ordninger under det videregående udvalgsarbejde, og jeg tror, det er et rimeligere og mere forsvarligt sted at foretage drøftelserne end her i en sen aften-time i dette hus.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Erlendsson):

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler handelsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om stop for pris- og indkomststigninger.
(Lovforslag nr. L 186).

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

[Første næstformand]

Udenrigsudvalget (9/2 79):

Udtræder: Kaj Larsen

Ny stedf.: Kirsten Jacobsen

Arbejdsmarkedsudv. (13/2 79):

Udtræder: Uwe Jensen (Ribe a.)

Ny stedf.: Voigt

Arbejdsmarkedsudv. (13/2 79):

Udtræder: Nymann

Ny stedf.: Ernst Schmidt

Retsudvalget (13/2 79):

Udtræder: Johan Nielsen

Nyt medlem: Drejer

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Handelsministeren (Arne Christiansen):

Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om stop for pris- og indkomststigninger.

(Lovforslag nr. L 186).

Denne prisstoplov blev gennemført med sigte på at stabilisere pris- og indkomstdannelsen og i denne henseende skabe ro omkring de nu igangværende forhandlinger på arbejdsmarkedet.

Loven har utvivlsomt haft positiv betydning for den stabile linie, der har præget prisudviklingen siden lovens gennemførelse.

Loven fik udløbsdato den 26. februar 1979, hvilket er den dato, da fornyede overenskomster på det store arbejdsmarked vil få

virkning.

Da man nu ikke tør regne med, at forhandlingerne på arbejdsmarkedet kan afsluttes så betids, at resultatet vil være kendt inden lovens udløb den 26. februar 1979, finder regeringen det rigtigt, at prisstoplovens gyldighedsperiode forlænges, indtil forhandlingerne på arbejdsmarkedet er tilendebragt. Prisstoppet forudsættes derfor efter lovforslaget at skulle bortfalde senest den 15. april 1979, men således at handelsministeren kan ophæve det forinden.

Behovet for en eventuel lovgivning på prisområdet, når prisstoploven falder bort, må til sin tid vurderes på baggrund af resultaterne af forhandlingerne på arbejdsmarkedet og udsigterne i øvrigt for den økonomiske udvikling som helhed.

Hermed anbefaler jeg lovforslaget til folketingets hurtige og velvillige behandling.

Meddelelser for formanden:

Første næstformand (Erlendsson):

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 14. februar, kl. 9.30.

Angående dagsordenen henviste første næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 22.30
